KESİT AKADEMİ DERGİSİ

ISSN: 2149-9225

The Journal of Kesit Academy

Yeni Koronavirüs Pandemisinin Tekstil Sanatı
Çalışmalarına Yansımalarının Bir İncelemesi

An Interrogation on the Reflections of the New
Coronavirus Pandemic on Textile Art

Ülker TATLIDİL*
Selda KOZBEKÇİ AYRANPINAR**

Makale Türü/ Article Information/ Информация о Статье:

Değerlendirme (Derleme)/ Review/ Обзорная Статья

Atıf / Citation / Цитата

Tatlidil, Ü. ve Kozbekçi Ayrarpınar, S. (2021). Yeni koronavirüs pandemisinin tekstil sanatı çalışmalarına yansımalarının bir incelemesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 7 (29), 609-627.

Tatlidil, Ü. & Kozbekçi Ayrarpınar, S. (2021). An interrogation on the reflections of the new coronavirus pandemic on textile art. *The Journal of Kesit Academy*, 7 (29), 609-627.

doi 10.29228/kesit.52590

Geliş/ Submitted/ Отправлено: 08.09.2021
Kabul/ Accepted/ Принимать: 05.12.2021
Yayın/ Published/ Опубликованный: 25.12.2021

Bu makale İntihal.net tarafından taranmıştır. This article was checked by Intihal.net. Эта статья была проверена Интихал.нет Bu makale Creative Commons lisansı altındadır. This article is under the Creative Commons license. Это произведение доступно по лицензии Creative Commons.

*Arş. Gör., İstanbul Bilgi Üniversitesi, ulker.tatlidil@gmail.com

**Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, s.kozbekci@deu.edu.tr

KESİT AKADEMİ DERGİSİ

ISSN: 2149-9225

The Journal of Kesit Academy

Yeni Koronavirüs Pandemisinin Tekstil Sanatı Çalışmalarına Yansımalarının Bir İncelemesi¹

*An Interrogation on the Reflections of the New Coronavirus Pandemic on
Textile Art*

Arş. Gör. Ülker TATLIDİL

Doç. Dr. Selda KOZBEKÇİ AYRANPINAR

Öz: Tanıklık ettiğimiz yeni koronavirüs salgını yaşamı tüm insanlık için aniden ve köklü bir biçimde değiştirmiştir. 2020 yılının ilk aylarıyla birlikte tüm dünyaya yayılan ve seyrini halen etkili biçimde sürdüren Covid-19 pandemisi ülkelerin sağlık sistemlerinden ekonomik etkenlerine, sosyal etkileşimlerden yaşamdan bireylerin içsel dünyalarına kadar hayatın her alanını etkilemiştir. İnsanlığın yaratıcı çalışmaları için bir alan olan sanat ise kaçınılmaz bir biçimde pandeminin etkilerine maruz kalmakta, sanatın her alanından sanatçılar pandeminin çeşitli yönlerini kendilerine konu olarak almaktadırlar. Tüm disiplinlerden sanatçıların çalışmalarında yansıma bulan Covid-19 pandemisi tekstil sanatı içinde de çalışmaların konusu haline gelmiş ve gelmeyi sürdürmektedir. Bu çalışmada tekstil sanatçılarının yaşadığı pandemi sürecinde kendilerini ifade etme biçimlerine odaklanılmış, yeni koronavirüs pandemisini ve pandemi ile ilgili kavramları ele alan tekstil çalışmaları incelenmiştir. Pandeminin getirdiği yaşam içerisinde yer edinmiş yeni normallere vurgu yapan; korku, hastalık, yalnızlık, kabullenme, alışma, tedirginlik, umut, bekleyiş gibi ifade aktarımlarını konu alan eserlere yer verilmiştir. Bu yaklaşımlarla pandeminin tekstil sanatı ve sanatçıların pratikleri üzerindeki etkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, tekstil sanatı, koronavirüs pandemisi, koronavirüs sanatı, karantina.

¹ "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu çalışma için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu çalışma için etik kurul onayı gerekmemektedir. Katkı Oranı Beyanı: %50-%50. Sorumlu Yazar: Ülker TATLIDİL

Statements of "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors": No conflicts of interest were reported for this article. Ethics committee approval is not required for this article. Author Contributions: %50-%50. Corresponding Author: Ülker TATLIDİL

Abstract: The new coronavirus epidemic we are witnessing has suddenly and radically changed the life of all humanity. The Covid-19 pandemic, which spread around the world earlier in 2020 and continues its course, has affected every aspect of life, from the health systems of countries to their economic factors, from social interactions to the inner worlds of individuals. Art, which is a field for the creative works of humanity, is inevitably exposed to the effects of the pandemic, and artists from all fields of art take various aspects of the pandemic as their subject. Being reflected in the works of artists from all disciplines, the pandemic has also become the subject of studies in textile art. In the study, the ways of expressing textile artists themselves through their art in the pandemic period, and textile artworks interested in the new coronavirus pandemic, and the concepts related to the pandemic were examined. The artworks expressing feelings such as fear, illness, loneliness, acceptance, getting used to, uneasiness, hope and waiting, and emphasizing the new normal of life brought by the pandemic were included. Employing these methods, it is aimed to contribute to the related literature by bringing out the effects of the pandemic on textile art and the everchanging practices of the artists.

Keywords: Art, textile art, coronavirus pandemic, coronavirus art, lockdown.

Giriş

Sanatçılar her zaman kaçınılmaz bir biçimde dış dünyanın etkisi altındadır ve sanatçının duygu dünyası sürekli olarak yeni koşullarla şekillenmektedir. Covid-19 pandemisi ise sosyal hayatta etkili olduğu kadar bireylerin zihinsel ve psikolojik dünyalarında da etkiler oluşturmaya devam etmektedir.

Dünya tarihi boyunca yaşanan çeşitli salgın hastalıklardan biri olan Covid-19 pandemisi tüm insanlığı ortak şekilde etkileyen nadir küresel olaylardan biridir. 2020 yılının başlarında yükselişe geçen pandemi halen oldukça etkili bir şekilde devam etmekte ve mutasyon geçirerek büyük bir tehlike olmayı sürdürmektedir. Pandeminin başlangıç döneminden beri virüsün fizyolojik olarak çözümlenmeye başlaması alınacak önlemlerin de büyük ölçüde şekillenmesine neden olmuştur. Virüsten korunmak için pandeminin erken dönemlerinden itibaren en önemli önlemler olarak ilan edilen fiziksel mesafe, hijyen ve maske unsurları bugünün gündelik yaşam pratiklerinin de büyük ölçüde şekillenmesinde rol oynamıştır.

Pandemi sürecinin devam ettiği her yeni gün ile birlikte yeni zorluklar hayatımıza taşınmaktadır. Covid-19 salgını ile birlikte gündelik hayat büyük ölçüde dönü-

şüme uğramış, ev yaşamı ve evden çalışmak gibi konular gündelik hayatın önemli güncel konuları haline gelmeye başlamıştır. Özellikle çeşitli ülkelerde farklı şekillerde uygulanan izolasyonlar ve sokağa çıkma yasakları günlük hayatın ritminin tüm insanlık için ortak şekilde bozulmasına neden olmuştur. Pandemi tüm yaşam alanlarını ve yaşam ile çalışma biçimlerini etkilemenin yanı sıra bireylerin sosyal ve psikolojik olarak çeşitli etkilere maruz kalmalarına neden olmuştur. Uzun süre evde kalmanın sonucu olarak çeşitli psikolojik sorunların baş göstermesinin yanında salgına yakalanma korkusu da psikolojik bütünlük için bir tehdit unsuru olarak kendini göstermiştir.

Yaratılan bu mesafe sanat etkinlikleri üzerinde de etkili olmuştur. Karantina nedeniyle birçok müze kapılarını ziyaretçilere kapatmak zorunda kalmıştır. Birçok kurum dijital dönüşüme oldukça hızlı şekilde adapte olmuştur (URL-1). Bu süre zarfında çevrimiçi sanat etkinlikleri gerçekleştirilmiş, dünyanın en büyük müzeleri, sanat galerileri, bale ve tiyatro gösterilerine "açık sezon" davetiyeleri vermiştir (URL-2). Sanatçılar da kısıtlı malzeme ve ortamlardaki üretimlerini, izleyiciyle buluşturmak için dijital ve çevrimiçi araçlardan daha yoğun bir şekilde yararlanmaya başlamışlardır (Başar, 2021: 52).

Koronavirüsten korunma ve virüsün yayılmasını önlemek için geliştirilen önlemleri uygulamak adına pandemi döneminde evlerimizde geçirdiğimiz vakit oldukça artmıştır. Bazıları için bu durum diğerlerinden soyutlanma anlamına gelerek önemli ölçüde yalnızlık ve yabancılaşma duygularıyla sonuçlanmıştır. Covid-19 nedeniyle oluşan aşırı stres ve travmanın getirdiği ruhsal sorunları ele almak için soyutlanma dönemlerinde bireyleri desteklemek adına kişilere yaşamları boyunca fayda sağlayabilecek harika bir öz bakım etkinliği olan sanat bir araç olarak sunulmuştur (Braus ve Morton, 2020: 267). Önlemler dahilinde uygulanan karantinalar ve sokağa çıkma yasakları ile evde kalma sürelerinin uzaması, yaşam akışının kısıtlanmaya başlaması ve dijitalleşmenin hayatın tüm alanları için oldukça kurtarıcı bir olgu haline gelmesiyle gündelik hayat değişime uğramıştır. Ev ortamını terk etmeden konser, sinema, müze ve galerilere ulaşmak isteyen insanların çevrimiçi erişimi eve kapanmanın sıkılmak anlamına gelmediği fikrinin güçlenmesinde etkili olmuş, nitelikli vakit geçirme oldukça önemli bir akım haline gelmiştir (URL-3). Kültür ve sanat dünyası, evlerde kalmanın bir sorumluluk halini aldığı şartlara hızla karşılık vermiş; yerel ve uluslararası pek çok kültür kurumunun arşivlerini dijital ortamda izleyiciye açması, müzisyenlerin sosyal medya kanallarında verdiği konserler gibi girişimler bu süreçte umut ve birliktelik duygusu aşılamıştır (Ece, 2020: 882). Farklı alanlardan pek çok sanatçının bu zorlu dönemde sanatlarını toplumsal fayda için kullandıkları görülmektedir. Birçok sanatçı ve küratör sanatsal ifadenin gücünü kriz ortamında topluma destek sağlamak amacıyla kullanmıştır (Ece, 2020: 882). New York evsizleri için yardım toplayan sanatçı Hannah Beerman oluşturduğu Instagram hesabı üzerinden çeşitli sanat eserlerinin satılması

yoluyla elde ettiği geliri kar amacı gütmeyen New York Şehri Yemek Bankası ve Evsizler için Koalisyon gibi çeşitli kurumlara aktarmıştır (URL-4). Çeşitli malzemeleri kullanarak resimler yapan sanatçı Beerman, Covid-19 salgınının ortasında hissettiği üzüntü ve öfkeyi kanalizetmenin bir yolunu bulmak amacıyla “Artists for Humans” isimli projeyi geliştirdiğini belirtmektedir. Proje başladığı 14 Mart’tan bu yana evsizlere hizmet eden yerel kuruluşlar için binlerce dolar toplamıştır. Beerman’ın yakın çevresi içindeki ve dışındaki pek çok sanatçı bu amaca yönelik çeşitli çalışmalarla projeye katkıda bulunmuştur. Beerman, bu paylaşım platformunun kendisine de gelecek için umut verdiğini belirterek projenin karantina zamanında diğer insanlarla bağlantı kurmanın ve aile olmanın bir yolu olduğunu ifade etmektedir (URL-4). “Artists for Humans” gibi maddi yardım sağlamayı amaçlayan projeler gibi manevi destek sağlamak amacıyla organize edilmiş projeler de bulunmaktadır. Çeşitli sanat projelerinin sağlık çalışanlarına manevi destek sunmak amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Bir grup sanatçı sağlık çalışanlarına minnettarlıklarını sunmak ve manevi destek sağlamak amacıyla New York’taki çeşitli hastanelerin yoğun bakım ünitelerini sağlık çalışanlarını destekleyen el çizimi posterlerle donatmıştır (URL-5).

Sanat yalnızca sağlık görevlilerinin ruh sağlığı üzerinde olumlu etki yapmak için değil, tüm toplumun ruh sağlığını korumaya ve psikolojik anlamda olumlu etkiler yapmaya başlamıştır. İzolasyonun ruh sağlığı bozukluklarının, artan kaygının, depresyonun, travma sonrası stres bozukluğu semptomlarının ve daha fazlasının etkilerini arttırdığı bilinmektedir ve bu nedenle artan duygular için sağlıklı çıkışları teşvik eden, kolayca erişilebilir sanat, bireylerin sağlıklı bir öz bakım ve kendini ifade etme yöntemi olarak kullanabilecekleri bir araç olarak görülmüştür (Braus ve Morton, 2020: 267). Sanatın çeşitli alanlarına yönelimin ve yaratıcılığın, pandeminin getirdiği karantina sürecinde toplumun ruh sağlığını ve psikolojik durumunu koruması adına gerekli bir yönelim olarak kabul edilmiştir. Govinden’in ifadesi ile; “bu kriz ve stres zamanlarında, her birimizin kendi gerçeklerimizle ilişki kurmasına ve bize en uygun ortamla iyileşmemize yardımcı olan şey sanat olmuştur” (URL-2). Bu anlamda, yaratıcı çalışmalar gerçekleştirmek karantinanın getirdiği olumsuz duygulardan kurtulmak için bir terapi aracı olarak kabul edilmiştir (URL-6). Karantinanın başlangıcından itibaren yeni koşullar ve yeni normaller aynı zamanda bir ilham kaynağı olarak görülmüştür (URL-7). Yaratılan sosyal mesafe ve salgının sembolü haline gelen maskeler yeni Koronavirüs pandemisine vurgu yapmak adına bu dönemde sanat çalışmalarında yer bulmaya başlamıştır. Pandemi ve karantinanın getirdiği gelişmeler yaratıcılık üzerinde olumlu etkilerin yanında çeşitli olumsuz etkilere de yol açmıştır. Yeni dönemde yaratıcılığı sürdürmenin yolları birçok elektronik erişim makalelerin konusu olmuştur (URL-8, URL-9).

Bu çalışmada Covid-19 pandemisi döneminde hazırlanan tüm sanatsal tekstil

çalışmalarına değil pandemi temasını veya pandemi ile ilişkili temaları ele alan çalışmalara yer verilmiştir. Bu temaları kavramsal veya simgesel ele alan çalışmalar eser isimleri ve eser metinlerinin (manifestoları) incelenmesiyle belirlenmiştir. Çalışmada sanat, tasarım odaklı yayınların, çeşitli kurum ve organizasyonların, kütüphanelerin, müzelerin ve sanatçıların internet sayfalarından ve çeşitli sosyal medya mecralarından elde edilen veriler kullanılmıştır.

Yeni Koronavirüs Pandemisi Dönemi Tekstil Sanatı Çalışmaları

Tekstil sanatı alanında çalışan sanatçılar koronavirüs ile ilgili temaları bireysel çalışmalarında ele almışlardır. Pandemi döneminde el sanatlarına büyük bir yönelim gerçekleşmiş (URL-10), bu ilgi tekstil sanatında da önemli bir yere sahip olmuştur. Tekstil çalışmaları hem sanatçılar hem de sanatla uğraşmayan insanlar için psikolojik bir kaçış alanı yaratmıştır.

Tekstil çalışmalarına hobi anlamında artan ilginin yanında çeşitli disiplinlerden sanatçıların da tekstil malzemelerine ve tekniklerine yöneldikleri görülmektedir. Sanat malzemelerine ulaşma konusundaki imkansızlıklardan dolayı ellerindeki imkanlar dahilinde çalışmaya yönelen farklı disiplinlerden birçok sanatçının tekstil sanatı dahilinde çalışmalar yaptıkları görülmektedir. Karantina süresince evden çıkamadığı için seramik malzemelerine ulaşamayan ve seramik çalışmaları üretemeyen sanatçı Kendra Yee elindeki imkanlara yönelerek seramik çalışmaları yerine dokumalar üretmeye başlamıştır (Görsel 1).

Görsel 1: Seramik sanatçısı Kendra Yee'nin tapestry çalışmalarından bir örnek, 2020²

Birçok tekstil sanatçısı pandemiden farklı şekillerde etkilenmiştir. Çeşitli projeler ve topluluk halindeki tüm aktiviteler pandeminin etkilerine maruz kalmıştır. Covid-19 pandemisi ile günlük yaşamın ayrılmaz aksesuarları haline gelen maske ve el-

² URL 12

divenlerin çalışmalarda yer bulmasının yanında pandemi ve pandemi yasaklarının getirdiği tedirginlik, yalnızlık, hastalık gibi soyut temalar çalışmalarda yer almaya başlamıştır. Bunun haricinde yoğun olarak gerçekleştirilen toplumsal projelerin fiziksel olarak bir arada bulunmanın mümkün olmaması neticesinde etkinlikler, pandeminin gerektirdiği koşullar çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bu etkinlikler çoğunlukla pandeminin getirdiği psikolojik olumsuzlukları bertaraf etmek amacıyla “well being/iyi oluş” odağında gerçekleştirilmeye başlamıştır.

Çalışmada pandeminin getirdiği yeni koşullar-evreler tema olarak belirlenmiş ve ele alınan sanat çalışmaları bu temalar etrafında gruplanmıştır. Çalışmanın başlıkları olarak belirlenen temalar virüsle yaşama evreleri-alışma, imkansızlıklar, yeni normal gibi temalar olarak belirlenmekle birlikte kimi eserlerde çalışmanın suni olarak oluşturulan temalarından bir kaçının aynı anda görüldüğü ifade edilebilmektedir.

Bireysel Çalışmalar-Alışma

Çalışmalarında Covid-19 pandemisini ele alan sanatçılardan biri Philip Stearns'tır. Sanatçının “glitch” teksiller adını verdiği koleksiyonu bozulmuş gibi görünen desenlere sahip olan 53x71 inch boyutlarındaki 16 parça jakarlı dokumadan oluşmaktadır (Görsel 2). Çalışmaların üzerindeki desenler SARS-Cov-2 genomunun özel bir yazılım aracılığıyla bozulan çizgilere dönüşmüş halidir. Her parça SARS-Cov-2 genomuna genetik bilgiyi sağlayan nükleotidlerin renklere kodlanmasıyla elde edilen 64 renkle oluşturulmuştur. Tasarımda bozuk motiflerin oluşması için renk paletlerinde ve çeşitli ayarlarda oynamalar yaparak sisteme kasıtlı olarak izin verdiğini belirtmektedir (URL-12). Tasarımcı bozuklukların umut verici motifler olduğunu çünkü bunu virüsün de bir aşı ile bozulabileceği bilgisiyle ilişkilendirdiğini ifade etmektedir (URL-13). Sanatçı, aile içi şiddet karşıtı organizasyonlara destek olmak adına bu ürünleri satışa sunmuştur.

Görsel 2: Tekstil sanatçısı Philip Stearns'ın “Glitch textiles” isimli serisinden bir çalışma, 2020³

Covid-19 virüsü ile ilgili başka bir çalışma ise virüsü bir imge olarak kullanan

³ URL 12

sanatçı Antje Rook'un işleme-aplike çalışmalarıdır. Sanatçı hayalinde canlandırdığı virüs imgelerini her gün birer nakış olarak 15x15 cm boyutlarındaki farklı tekstil yüzeyleri üzerine işlemiştir. Rook bu çalışmaları yarattığı süreci her izolasyon günü için bir virüs olarak anlatmaktadır (URL-14). Projeye başladıktan kısa süre sonra her bağış yapan kişiye çerçevelenmiş bir virüs çalışması hediye etme şeklinde bağış kampanyasına dönüştürmüştür. Sanatçı bu küçük sanat ürünlerinin tarihi bir anlam taşıdığını, çünkü bu projenin Covid-19 pandemisini belgeleyen bir çalışma olduğunu ve aynı şekilde insanların da bu dönemi hatırlatıcı bir nesne olarak çalışmaları satın almak istediklerini belirtmektedir (URL-14).

Görsel 3: Tekstil sanatçısı Antje Rook'un "Virus" isimli projesinden bir görünüm, 2020⁴

Antje Rook sosyal bilimler eğitimi almış ve aynı zamanda sanat terapisi alanında uzmanlaşmış bir psikoterapisttir (URL-14). Günümüzde tekstil sanatı çalışmaları üreten Rook ürettiği sanat çalışmalarının kendisini ve etrafındaki insanları mutlu etmek için bir motivasyon kaynağı olduğuna inanmaktadır. Çalışmaları dış dünyadan oldukça etkilenmekte, yoğun biçimde feminist konular üzerinde çalışmaktadır. Küçük kesitlerden bütün görüntülere kadar geniş bir aralığı olan çalışmalarında canlı renkler kullanmaktadır (URL-14). Çalışmanın sanatçı için psikolojik anlamda da olumlu etkiler yarattığı kendi sözlerinden anlaşılabilmektedir. Rook bu virüs projesinin kendisi için bir sakinleşme yöntemi bir odaklanma ve amaç olduğunu belirtmektedir (URL-14).

Covid-19 virüsü dışında pandemi temasının kimi çalışmalarda maske imgesi ile ele alındığı görülmektedir. Maske imgesinin kullanıldığı bir çalışma örneği New York'lu sanatçı Orly Cogan tarafından yapılmıştır. İsrail doğumlu sanatçı sanat eğitimi almıştır. Cogan çalışmalarını yirmi yıldan fazladır Amerika ve Avrupa'da sergilemektedir (URL-15).

⁴ URL 15

Yeni koronavirüs temasının maske imgesiyle işlendiği bir başka çalışma ise İngiliz tekstil sanatçısı Eliza Day Green'e aittir. Sanatçının pandemiye konu aldığı portre çalışmalarında insan figürlerinin yüzlerinde kumaş maskeler kullandığı görülmektedir. Tasarımcının çalışmalarında doğa ve doğanın teknoloji ile ilişkisi, çiçekler, böcekler, deniz canlıları, kuşlar ve maymunlar gibi çeşitli canlılar yer bulmaktadır. Uzun yıllar Los Angeles'ta yaşayan sanatçının çoğu çalışması gerçeküstü bir dünyada güzel sanatlar, moda ve cinsiyet meselelerini ele almaktadır (URL-17).

Sanatçı Maria Zimmermann'ın "Isolation Quote/İzolasyon Alıntıları" isimli eseri ise Covid-19 pandemisini, metinler aracılığıyla ele alan bir çalışmadır. Çalışma evde kalma ve ev izolasyonlarını ifade eden çeşitli sözlerin işlendiği 6 adet el nakışı ile üretilmiş yamadan oluşmaktadır. Çalışma serisindeki açıklamalardan anlaşılabileceği üzere sanatçının içinde bulunduğu duruma dair esprili bir yaklaşımla kendi içinde sorgulama gerçekleştirdiği anlaşılabilmektedir. (Yaratıcılık: Tek ürettiğim şey kirli bulaşıklar / yalnızlık-sosyalleşme: en son kime sarıldım? / monotonluk: bugün günlerden ne?) (URL-19).

Görsel 4: "Who is the last person I hugged", "What day is today", "All I produce are dirty dishes", Maria Zimmermann, 2020⁵

Barbara Harper'ın ise yeni koronavirüs temasını metinler ve figürler biçiminde işlemelere dönüştürdüğü görülmektedir. Sanatçının tekstil yüzeyi üzerine işlediği ve applike yaptığı çeşitli figürler ve işlemler ile yeni günlük yaşam düzeninin getirdiği kavramlara vurgu yapmak için "Zoom", "hayat kurtar", "2 metre uzak", "evde kal" gibi sözcükler/sözler bulunmaktadır (URL-20).

Politik ve Sosyal Duyarlılık

Koronavirüs pandemisinin ortaya çıkış ve gelişim süresince yaratılan tekstil sa-

⁵ URL 19

natı çalışmalarında ele alınan bazı konuların ise politik anlamlar içerdiği görülmektedir. Özellikle 2020 senesinde gerçekleşen ABD başkanlık seçimleri ve Black Lives Matter gibi kültürel hareketler özellikle ABD’li tekstil sanatçıların çalışmalarında pandemi ile ilgili temalarla birlikte yer bulmuştur. Bunun yanında çeşitli ülkelerden sanatçıların Covid-19 aşısı ile ilgili gelişmeleri ve hükümetlerin pandemi süreçlerini yönetme şekillerini ele aldıkları görülmektedir.

Yeni Koronavirüs pandemisini politik ve ekonomik açıdan ele alan bir çalışma tekstil sanatçısı Frances Crow tarafından gerçekleştirilmiştir (URL-21). Sanatçının “faz 1”, “faz 2” ve “faz 3” olarak isimlendirildiği 3 parçalı tapestry çalışmasında hem koronavirüs pandemisini hem de 2020 yılında yaşanan ırkçılık tartışmalarının bir yansıması olan “Black Lives Matter” hareketini ele aldığı görülmektedir. Seride ikinci ve üçüncü çalışmada maske kullanan sağlık çalışanı imgeleri görülürken ikinci çalışmada kullanılan euro simgeleri ve sağlık çalışanının maskesinde yer alan dünya imgesi üzerinden siyasi okumalar, üçüncü çalışmada farklı ten renklerine sahip ve el ele vermiş insan figürleri üzerinden politik okumalar yapılabilmektedir.

Görsel 5: “Phase 0”, “Phase 1” ve “Phase 2”, Frances Crow, 2020⁶

Nakış sanatçısı Sophie Neville’in “Study Suggests” isimli çalışması ise yeni koronavirüs pandemisini feminist perspektiften ele almaktadır. Bir kadının giysisi ve maskesi üzerinde nakış ile pandemi ve pandeminin hükümetler tarafından yönetim sürecine dair çeşitli açıklamalar eklenmiştir. İşlemelerde kullanılan bu açıklamalarda

⁶ URL 21

kadınlar tarafından yönetilen ülkelerin koronavirüs pandemisi sürecini erkekler tarafından yönetilen ülkelere daha iyi idare edildiğine dair veriler içeren 2020 yılında yayınlanmış bir rapora ait çeşitli sanal mecralardaki yorumlardan oluşan seçkiler yer almaktadır (URL-22).

Görsel 6: “Study Suggests”, Sophie Neville, 2020⁷

Sanatçının koronavirüs pandemisi ile ilgili başka bir çalışması da “Utopia-20” isimli eseridir. Çalışmada sanatçı Covid-19 virüsüne oldukça benzeyen ve bulaşıcı hastalığa sebep olan bir tür virüs yaratmış ve bu virüsün semptomları olarak kurguladığı semptomları da virüsün yanında sergilemiştir (URL-23).

Yeni Koronavirüs pandemisini metinler üzerinden ele alan başka bir çalışma “Radical Embroiderer” ismi ile eserlerini sergileyen bir sanatçıya aittir. Sanatçının seri halinde ürettiği ve çoğunlukla metinlerin tekstil yüzeyine işleme yaparak oluşturduğu mendil çalışmasında politik bir yaklaşımla Koronavirüs temasını ele aldığı görülmektedir. Mendillerin üzerine işlenen alıntılar Covid-19 pandemisi ile ilgili gündemi meşgul eden çeşitli açıklamaları ve konu başlıklarını “Bu bir pandemidir, politika kampanyası değildir”, “sosyal mesafe”, “test, test, test”, “Covidiot” gibi ifadeler ile ele almıştır (URL-24). Sanatçı, politik konuları ve pandeminin ABD’deki yönetim sürecini ele alan tekstil çalışmaları yapmaya devam etmektedir.

⁷ URL 23

Görsel 7: "Covid-19, a handkerchief Part 1", Radical Embroiderer, 2020⁸

Bir başka çalışma da Koronavirüs salgını teması ile ülkenin politik gündemini bir arada işleyen sanatçı Katie Commodore'a aittir. Sanatçının, brokar kumaşın üzerine maske takan kuru kafa imgesi ile "oy verirken maske tak" sözünü işlediği görülmektedir (URL-25).

Maske üzerinden geliştirilen bir başka çalışma ise tekstil sanatçısı Jennifer Markovitz'e aittir. Sanatçı "Covid Sanatı" ismini verdiği çalışma dizisinde ipekli ve pamuklu kumaşlar üzerine çeşitli nakış işlemleri yapmıştır. Bu çalışmalardan birinde belirli bir tarihteki ABD'de virüsle enfekte kişi sayısı ve haritası, el ile dikilmiş maske üzerine nakış yapılmıştır. Sanatçının aynı seriye ait bir diğer çalışmasında ise dönemin ABD Başkanı Donald Trump'ın koronavirüs ile enfekte olduğu süre boyunca yaptığı seyahatlerin bir haritası resmedilmiştir. Sanatçının yeni Koronavirüs temasını ele alan çalışmalarının bazılarında politik göndermeler yaptığı görülmektedir (URL-26). Markovitz bir tekstil sanatçısı olarak pandemi krizine verilecek doğru yaratıcı tepkiyi bulmaya çalışarak bu çalışmaları oluşturduğunu ve bu seriye ait eserlerinin her birinin zamanımızla ilgili belirli bir gerçeği ortaya çıkardığını belirtmektedir (URL-27).

Dönemin ABD başkanı Trump'ın pandemi sürecini yönetimi ve bu süreçte sosyal medyayı kullanımı konusunu ele alan bir başka çalışma da "Tiny Pricks" projesidir. Küratörlüğünü Sanatçı Diana Weymar'ın yaptığı projede dünyanın dört bir yanından çeşitli sanatçılar Donald Trump'ın sözlerini tekstiller üzerine işleyerek ona karşı gerçekleştirilen hareketin maddi bir kaydını oluşturmuşlardır. Weymar'ın ifadesi ile; Tiny Pricks Projesi, oldukça çalkantılı bir siyasi iklimde yaratıcı bir alanı ifade etmektedir (URL-28). Projeye gönderilen çalışmalardan biri "Autobahnotic" takma isimli bir sanatçının çalışmasıdır. Çalışmada stilize edilmiş bir covid-19 imgesi ve bu imgenin etrafında yazılmış Trump'ın koronavirüsle ilgili "Hiç endişeli değilim. Her şey iyi olacak" açıklaması işlemeli hazır mendil üzerine nakış olarak işlenmiştir. Açıklamanın Trump

⁸ URL 24

tarafından yapıldığı tarihin de mendilin köşesine gelecek şekilde işlendiği görülmektedir.

Görsel 8: “Tiny Pricks” projesine gönderilen bir işleme çalışması, Autobahnotic, 2020⁹

Tekstil tasarımcısı ve sanatçısı Lily Zane’e ait “Mask Up”, “This is Serious”, “Moment of Silence” isimlerine sahip üç parçalık çalışması da Covid-19 pandemisine ait kavramlara ve politik meselelere vurgu yapmaktadır (URL-29). Serinin üç parçasında da oymalara sahip oval bir çerçevenin üzerine gerilen ince kumaş parçasının üzerine çeşitli nakış işlemleri yapılmıştır. Birinci ve ikinci çalışmaya işlenen metinlerde “Liderlik”, “ekonomi” gibi sözcüklerle politik konulara vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir (URL-29).

Görsel 9: “Mask Up / This is Serious / Moment of Silence”, Lily Zane, 2020¹⁰

⁹ URL 28

¹⁰ URL 29

Toplum Temelli Projeler-Yeni Normal

Tekstiller üzerine çalışan bireyler, yaratıcı tekstil çalışmalarının üretimi için oldukça eşsiz bir topluluk sağlamaktadır. Bu çalışmaların üretilmesi için bir araya gelen aktiviteler her türlü paylaşıma, fikir alışverişine, çalışmalara temas etmeye ve deneyimlemeye imkân vermektedir (URL-30). Covid-19 pandemisinin ortaya çıkışı ile birlikte özellikle topluca yapılan aktivitelerin gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi, toplum temelli tekstil sanatı projeleri ve sanat çalışmalarının da mesafe unsurundan etkilenmesine yol açmıştır. Etkinliklerin yüz yüze gerçekleştirilemediği ve etkileşimin oldukça azaldığı salgın ortamında toplum temelli tekstil sanatı çalışmaları sanal mecralar üzerinden çeşitli biçimlerde yürütölmeye başlanmıştır. Tekstil sanatçılarının çalışmaları kimi zaman çeşitli kurumlar aracılığıyla kimi zaman da sanatçılar tarafından başlatılan projeler aracılığıyla bir araya getirilmiştir. Sanatçıların covid-19 pandemisi sürecinde yaratıcılıklarının ve ruh hallerinin nasıl etkilendiği, yine kendi ifadeleriyle bir araya getirilmiştir. Tekstil sanatı çalışmalarının karantina ve izolasyon sürecinde sanatçıların ruh halleri üzerine nasıl olumlu etkiler oluşturduğuna dair görüşler de çalışmaların bir araya getirilmesi yoluyla paylaşılmış ve tekstil sanatı çalışmaları aracılığıyla dayanışma ruhunun yaratılması amaçlanmıştır.

Ağustos 2020'de Tekstil sanatçısı Ruth Singer, "Gawthorpe Tekstil Koleksiyonu" topluluğu'nun görevlendirmesi ile dünyanın çeşitli yerlerinden tekstil sanatçıların covid-19 pandemisi döneminde oluşturdukları tekstil çalışmalarını bir araya getirecek bir proje oluşturmuştur. Sanatçı İngiltere Sanat Konseyi'nin Covid-19 Acil Müdahale Fonu sponsorluğunda bir çağrı yaparak sanatçılara bu dönemde yaptıkları tekstil çalışmalarını ve covid-19 pandemisinin sanat pratiklerine olan etkilerine dair görüşlerini kendisiyle paylaşmalarını istemiştir (URL-30). Projeye 180 hobi üreticisi ve 120'den fazla tekstil profesyoneli pandemi sürecindeki çalışma deneyimlerini paylaşarak katılım sağlamıştır. Singer tarafından oluşturulan podcast serisinde sanatçıların ve katılımcıların görüşleri paylaşılmış ve daha sonrasında bu seri bir e-kitap haline getirilerek erişime açık kullanıma sunulmuştur. Elde edilen verilerde özellikle sanatçıların genel olarak bu zorunlu yönelimi bir engel değil yeni bir deneyim olarak algıladıkları görölmektedir. Sanatçıların; yaratıcılığın azalması, tekstil yaratma süreçlerine yansıyan zihinsel refah üzerine görüşleri ve ilham hikayeleri bu kaynaklarda yayınlanmıştır (URL-31).

Bir tekstil sanatçısı tarafından yaratılan başka bir proje ise 2020 yılı nisan ayında başlatılan Covid-19 Stitch Journal Projesi'dir. Projeye katılan profesyonel ve amatör sanatçılar kendi karantina deneyimlerini, seçtikleri bir kelimeyi nakış yaparak göstermişlerdir. Katılımcıların işleme çalışmaları arasında bulunan "bunalmış, topluluk, kalmak, bağlantısı kopmuş, minnettar" gibi sözcükler dikkat çekmektedir. Projenin yürütücüsü Claire Welley-Smith, projede öne çıkan noktalardan birinin aynı coğrafya-

dan gelen katılımcı 27 kadının pandemi dönemiyle ilgili farklı şeyler deneyimlemesi olduğunu belirtmektedir (URL-32). Sanatçı aynı zamanda kendisine ulaşan çalışmaların sahiplerinin görüşlerini de eserlerin sergilendiği web sayfasında paylaşmıştır. Katılımcıların görüşleri arasında özellikle kolektif olarak deneyimleme ve tekstil çalışmalarını için bir araya gelerek paylaşma duygularının özleildiği, tekstilin dokunsallığına uzak kalmanın da bir sorun olarak paylaşıldığı gözlemlenmektedir (URL-32).

Tekstil sanatı odağında gerçekleşen başka bir proje ise bir topluluk projesi olan “Sewn Antidote” projesidir (URL-33). Proje, katılımcı sanatçıların Covid-19 salgının ve izolasyonda olmanın etkileri hakkında yarattıkları 90 adet çalışmadan oluşmaktadır. Projeye katılan sanatçılar oluşturdukları nakış ve applike çalışmalarını tekstil sanatçısı Lara Hailey’e göndermiş ve sanatçı bunları zemin olarak bir tekstilin üzerine dikmiştir. Sanatçıların gönderdikleri eserlerle oluşturulan çalışma, küresel pandeminin paylaşılan ve kilit altında olma deneyimine dair çeşitli bakış açılarını bir araya getirmektedir. Projenin kurucusu sanatçı Hailey’in ifadesi ile; “yaratıcı bir odak noktası ve ortak bir amaç sağlayarak insanları bir araya getirmeyi hedefleyen proje, tekstil yapımının sakinleştirme ve birbirlerinden uzak insanları kolektif bir ruhla bir araya getirme gücünü yaratmıştır” (URL-34).

Görsel 10: “Sewn antidote”, Kolektif çalışma, 2020¹¹

Wisconsin Quilt ve Fiber Art Müzesi mart ayında tekstil sanatçılarına pandemi hakkındaki deneyimlerini, düşüncelerini ve hislerini yansıttıkları tekstil sanatı çalışma-

¹¹ URL 34

larını gönderebilecekleri bir etkinlik çağrısı yapmışlardır. Etkinlik, çeşitli teknikleri içeren 12x12 inç boyutlarındaki tekstil sanatı çalışmalarını kabul etmiştir (URL-35). Projeye gönderilen sayısız çalışma ağustos ve kasım ayları arasında düzenlenen bir sergi ile izleyicilere sunulmuştur. Gönderilen çalışmalar içerisinden bir seçki, sanatçıların salgın ile ilgili deneyimlerini de içeren görüşleri ile birlikte bir katalog haline getirilmiştir (Görsel 11).

Görsel 11: The Quarantine Quilt Projesinin sergi kitapçığının ön kapağı, 2020¹²

Proje formatından farklı şekilde gelişen bir etkinlik ise tekstil sanatçıların bir araya toplayan “textileartist.org” sitesinin başlattığı “Community stitch challenge” etkinliğidir. 2020 yılının mart ayında başlatılan ve bir meydan okuma olan bu etkinlik her hafta bir ünlü tekstil sanatçısının el dikişi çalışmalarının paylaşılmasıyla başlamıştır. Sanatçıların önderliğinde başlayan bu etkinlik tekstil çalışmaları yaratmak isteyen insanlara yol gösterici olmuş, dünyanın dört bir yanından yaklaşık 20.000 tutkulu ve yaratıcı insanın çalışmalarını bu etkinlik için paylaşması ile gerçekleşmiştir. Tekstil sanatçıları önderliğinde paylaşılan çalışmalarda birlik, beraberlik temalarının öne çıktığı görülmektedir. Louise Etheridge’in ifadesi ile; “terapi edici yönü bulunan proje karantina süreci ile ruhsal olarak mücadele etmeyi amaçlamıştır” (URL-37).

KAYNAKÇA

- Braus, M., & Morton, B. (2020). Art therapy in the time of COVID-19. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 12(S1), 267–268.
- Ece, Ö. (2020). Pandemi sırasında ve sonrasında kültür-sanat. *TRT Akademi*, 5(10), 882–887.
- Tanyel Başar, Ç. (2021). Pandeminin gölgesinde sanat-sanatçı-izleyici. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 25, 51-67.

¹² URL 36

- URL-1: "Arts & Culture in the Time of Corona". <https://design.uoregon.edu/arts-culture-time-corona> (Erişim Tarihi: 20.12.2020).
- URL-2: "The Arts in the time of pandemic". <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10130950.2020.1783888> (Erişim Tarihi: 27.11.2020).
- URL-3: "Korona ve Sanat". <https://www.perspektif.online/korona-ve-sanat/> (Erişim Tarihi: 27.11.2020).
- URL-4: "One Artist is Using Instagram to Raise Money for New York City's Homeless in a Time of Crisis". <https://www.artnews.com/art-news/news/artists-for-humans-coronavirus-relief-1202682724/> (Erişim Tarihi: 5.12.2020).
- URL-5: "Artists Decorate Hospital ICUs With Encouraging Posters". <https://hyperallergic.com/553399/artists-decorate-hospital-icu/> (Erişim Tarihi: 20.12.2020).
- URL-6: "Creativity at Home: art Activities Online". <http://www.glucksman.org/exhibitions/creativity-at-home> (Erişim Tarihi: 23.12.2020).
- URL-7: "Creative Expression During Covid-19". <https://bigthink.com/surprising-science/creative-expression-during-covid-19?rebelltitem=1#rebelltitem1> (Erişim Tarihi: 08.01.2021).
- URL-8: "In Lockdown and Running Out of Ideas? Six Tips to Stay Creative". <https://www.welcometothejungle.com/en/articles/lockdown-stay-creative> (Erişim Tarihi: 12.01.2021).
- URL-9: "Lockdown Boredom May Prompt 'Greatest Period of Creativity in History' ". <https://newseu.cgtn.com/news/2020-06-14/Lockdown-boredom-may-prompt-greatest-period-of-creativity-in-history--RgDass7STe/index.html> (Erişim Tarihi: 23.12.2020).
- URL-10: "A Good Yarn: UK Coronavirus Lockdown Spawns Arts and Craft Renaissance". <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2020/may/04/a-good-yarn-uk-coronavirus-lockdown-spawns-arts-and-craft-renaissance> (Erişim Tarihi: 23.12.2020).
- URL-11: "When You Can't fire, Weave! In Isolation, Kendra Yee Turns From Ceramics to Making Tapestries". <https://www.cbc.ca/arts/when-you-can-t-fire-weave-in-isolation-kendra-yee-turns-from-ceramics-to-making-tapestries-1.5554783> (Erişim Tarihi: 20.12.2020).
- URL-12: "The Sars-Cov-2 Collection: In Support of Victims of Domestic Violence".

- <https://glitchtextiles.com/covid-19> (Erişim Tarihi: 01.12.2020).
- URL-13: "These Striking Blankets Visualize The Covid-19 Genome". <https://www.fastcompany.com/90524668/these-striking-blankets-visualize-the-covid-19-genome> (Erişim tarihi: 01.12.2020).
- URL-14: "Antje Rook, A Virus A Day". <https://counterweave.com/artunderlockdown/antje-rook-a-virus-a-day/> (Erişim Tarihi: 05.12.2021).
- URL-15: "Orly Cogan". <https://www.orlycogan.com/about> (Erişim Tarihi: 12.12.2021).
- URL-16: "Textile Artists Today". <https://artandcakela.com/2020/09/01/textile-artists-today/> (Erişim Tarihi: 16.12.2021).
- URL-17: "Eliza Day Green". <https://www.elizadaygreen.com/about> (Erişim Tarihi: 12.12.2021).
- URL-18: <https://www.instagram.com/elizadaygreen/> (Erişim Tarihi: 20.12.2020).
- URL-19: https://www.instagram.com/muster_maria/ (Erişim Tarihi: 20.12.2020).
- URL-20: "Textiles and Lockdown E-book". <https://ruthsingertextiles.files.wordpress.com/2020/10/textiles-in-lockdown-ebook-october2020.pdf> (Erişim Tarihi: 20.12.2020).
- URL-21: "Frances Crowe". <https://www.textilecurator.com/home-default/home-2-2/frances-crowe/> (Erişim Tarihi: 20.12.2020).
- URL-22: "Sophie Neville". <https://sophienevilleart.wordpress.com/about/> (Erişim Tarihi: 10.01.2021).
- URL-23: <https://www.facebook.com/sophienevilleart/photos/pb.347331028801390.-2207520000..1555921024609045/?type=3&theater> (Erişim Tarihi: 27.01.2021).
- URL-24: <https://www.instagram.com/radicalementbroider/> (Erişim Tarihi: 27.01.2021).
- URL-25: <https://www.facebook.com/planthousegallery/photos/katiecommodore-katiecommodore-wear-a-mask-while-voting-2020-miss-democracy-is-on/3448707385156956> (Erişim Tarihi: 28.01.2021).
- URL-26: "Covid Art: A Work in Progress". <https://fleshmap.me/covid-art-work-in-progress> (Erişim Tarihi: 27.01.2021).
- URL-27: "The Best Art Created by Washington Post Readers During the Pandemic". <https://www.washingtonpost.com/arts-entertainment/2020/07/06/art-pandemic-readers/?arc404=true> (Erişim Tarihi: 29.12.2020).
- URL-28: "Tiny Pricks Project". <https://www.tinypricksproject.com/the-project/> (Erişim

Tarihi: 20.01.2021).

URL-29: "Lily Zane Brings "Encore Encapsulation" to New York Textile Month . <https://www.irkmagazine.com/post/2017/09/27/lily-zane-bring-us-encore-encapsulation-for-ny-textile-month> (Erişim Tarihi: 20.01.2021).

URL-30: "Discovering Stories of How Textile Making Has Helped Us Through the Pandemic". <https://www.gawthorpetextiles.org.uk/Textiles-in-lockdown> (Erişim Tarihi: 25.01.2021).

URL-31: "Textiles in Lockdown". <https://ruthsinger.com/textiles-in-lockdown/> (Erişim Tarihi: 04.02.2021).

URL-32: "Bradford Covid-19 Stitch Journal Project". <http://www.clairewellesleysmith.co.uk/blog/2020/4/19/bradford-covid-19-stitch-journal-project> (Erişim Tarihi: 04.02.2021).

URL-33: <https://www.instagram.co/sewnantidote/> (Erişim Tarihi: 25.01.2021).

URL-34: "Sewn Antidote". <https://laraHailey.com/collaborative-projects/sewn-antidote> (Erişim Tarihi: 04.02.2021).

URL-35: "The Quarantine Quilt Exhibition was on Display August 7- November 15, 2020". <https://www.wiquiltmuseum.com/the-quarantine-quilt-exhibition?rq=quarantine%20quilt> (Erişim Tarihi: 27.01.2021).

URL-36: The Quarantine Quilt". <https://www.blurb.com/b/10363474-the-quarantine-quilt> (Erişim Tarihi: 27.01.2021).

URL-37: "Community Stitch Challenge 2020: It's just the start of your creative adventure". <https://www.textileartist.org/community-stitch-challenge-its-just-the-start-of-your-creative-adventure> (Erişim Tarihi: 27.01.2021).